5.6.2023

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ilmanlaatudirektiivin uudistus

U 126/2022 vp

Ympäristövaliokunta 6.6.2023
Lainsäädäntöneuvos Katariina Haavanlammi, YM

Esityksen rakenne

- Muutamia keskeisiä taustatietoja ja käsitteitä
- Ilmanlaatudirektiivin uudistuksen keskeinen sisältö: tavoitteet ja kolme keinoa
- VN kanta

Muutamia keskeisiä taustatietoja ja käsitteitä

- Ehdotuksessa yhdistetään nykyinen ilmanlaatudirektiivi (2008/50/EY) ja nykyinen ns. metallidirektiivi (2004/107/EY) yhdeksi uudeksi ilmanlaatudirektiiviksi - sääntelyä leimaa yksityiskohtaisuus ja teknisyys
- Ilmanlaatuvaatimukset: eri epäpuhtauksille asetetut raja-arvot, varoitus- ja tiedotuskynnykset, kriittiset tasot, altistumisen vähennysvelvoitteet
- Ilmanlaatutavoitteet: otsonille asetettu tavoitearvo ja pitkän ajan tavoite
- Nykyisin ilmanlaatuvaatimusten noudattamisen varmistamiseen on kytketty pakollisia toimia, jos raja- tai varoituskynnykset ylittyvät = ilmanlaadun turvaamiseksi laadittavat suunnitelmat, yleisön tiedottaminen tai varoittaminen jne.
  - Kansallisessa täytäntöönpanosääntelyssä ko. toimista vastuussa kunnat, seurantavastuu sen sijaan jaettu kuntien ja IL:n kesken
- Suomessa ilmanlaatu on maailman parhaita → useissa muissa EU:n maissa vakavia ilmanlaatuongelmia

Uuden ilmanlaatudirektiivin keskeinen sisältö: tavoitteet ja kolme keinoa

Keskeisenä tavoitteena parantaa ilmanlaatua EU:n alueella merkittävästi jo v. 2030 mennessä (pitkän aikavälin tavoite v. 2050) → saavutettaisiin merkittäviä terveys- ja ympäristöhyötyjä		
Tiukennetaan ilmanlaatuvaatimuksia ja – tavoitteita lähemmäs WHO:n suosituksia: pienhiukkaset !	Tiukennetaan ilmanlaadun seurantavaatimuksia	Tiukempia ja täysin uusia vaatimuksia ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden toimeenpanon varmistamiseksi

Ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden tiukennukset

- Laatuvaatimuksiin kuuluvia raja-arvoja tiukennetaan kauttaaltaan, jotta oltaisiin lähempänä WHO:n vuonna 2021 antamia suosituksia; ei kuitenkaan mennä WHO:n tasolle. Ehdotuksessa raja-arvoille kaksi taulukkoa, joista toinen koskee aikaa ennen v. 2030 ja toinen v. 2030.
- Pienhiukkaspitoisuuksien (PM 2.5) vähentäminen keskiössä; raja-arvoihin tuntuvia tiukennuksia (ks. seuraava kalvo)
- Uusia laatuvaatimuksia eli varoituskynnykset sekä PM2.5 että PM10
- Eräät metallidirektiivin tavoitearvot muutetaan laatuvaatimuksiksi eli raja-arvoiksi
- Altistumisen vähennysvelvoite ja –tavoite määritettävä PM 2.5 lisäksi myös NO2
- Poikkeusmahdollisuudet (3 kpl) säilyvät; eräitä raja-arvoja (NO2 ja PM10) koskevaa määräajan pidentämistä koskevaa poikkeusmahdollisuutta tiukennetaan lisäämällä kriteerit (FI käyttänyt NO2 osalta)
- Jatkossa tarve päivittää laatuvaatimuksia ja – tavoitteita suhteessa WHO:n suosituksiin ja viimeisimpään tieteelliseen tietoon arvioitaisiin säännöllisesti (5 v. sykli, muutokset lainsäädäntöehdotuksen kautta)

Uudet raja-arvot vuodelle 2030

(ne epäpuhtaudet, joille jo nykyisin säädetty raja-arvo)

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	Uusi raja-arvo ug/m3 (sallitut ylitykset)	Nykyinen raja-arvo ug/m3	WHO 2021
PM2,5	vuosi vrk	10 25 (18 ylityspäivää/v)	25 -	5 15 (3-4 yp)
PM10	vuosi vrk	20 45 (18 ylityspäivää/v)	40 50 (35 ylityspäivää/v)	15 45 (3-4 yp)
NO2	vuosi vrk tunti	20 50 (18 ylityspäivää/v) 200 (1 ylitys/v)	40 - 200 (18 ylityspäivää/v)	10 25 (3-4 yp)
SO2	vuosi vrk tunti	20 50 (18 ylityspäivää/v) 350 (1 ylitys/v)	- 125 (3 ylityspäivää/v) 350 (24 ylitystä/v)	- 40 (3-4 yp) -
Bentseeni	vuosi	3,4	5	
CO mg/m3	korkein 8-h liukuva vrk-arvo vrk	10 4 (18 ylityspäivää/v)	10 mg/m3 -	- 4 (3-4 yp)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ilmanlaadun seurantavaatimusten tiukennukset

- Pitoisuuksiin perustuvaan seurantaan tiukennuksia: tiukennetaan kiinteiden mittausasemien lukumäärään vaikuttavia arviointikynnyksiä → ko. mittausasemia lisättävä joissain maissa
- Seurantamenetelmiin tiukennuksia: mallinnus olisi jatkossa pakollinen menetelmä mittausten lisäksi kun pitoisuudet seuranta-alueella ylittävät raja-arvotason tai otsonin tavoitearvotason
- Täysin uusia pitoisuuksista riippumattomia seurantavelvoitteita: velvollisuus perustaa ns. supermittausasemia, joilla kaikilla on mitattava lukuisia epäpuhtauspitoisuuksia (mm. PM10, PM2.5, NO2, O3, BC, NH3 ja UFP).
  - Supermittausasemia on oltava kaupunkitausta-alueilla vähintään yksi asema 10 miljoonaa asukasta kohti tai pienten maiden, kuten Suomi, kohdalla vähintään yksi asema (FI: 1 asema)
  - Supermittausasemia on oltava maaseututausta-alueilla yksi asema 100 000 km^2 kohti (FI: 3 asemaa)
- Täysin uusi pitoisuuksiin perustuva mittausvelvollisuus: UFP mittauksia tulisi tehdä lisäksi ns. korkeiden pitoisuuksien paikoissa (liikenne, teollisuusalueet, kotitalouksien lämmitys), ko. mittauspaikkoja oltava vähintään yksi viittä miljoonaa asukasta kohti (FI: 1 asema)
- Seurannasta saatujen jäsenvaltiokohtaisten ilmanlaatutietojen raportointivelvollisuus komissiolle: raportoinnin määräaika lyhenisi huomattavasti (9 kk → 4 kk)

Tiukempia ja täysin uusia vaatimuksia ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden toimeenpanon varmistamiseksi

- Ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuutta tiukennetaan siten, että raja-arvojen ylittymisen lisäksi suunnitelma on laadittava myös keskimääräisen altistumisen vähentämisvelvoitteen ja otsonin tavoitearvojen ja ylittyessä ns. NUTS 1 alueilla, joka Suomessa olisi koko Suomi
- Ilmansuojelusuunnitelmaan liitetään uutena määräaikoja; laatimiselle 2 v. ylityksestä, raja-arvojen ylitysten kestolle (max 3 v. ylityksestä), automaattinen päivitysvelvollisuus
- Uutena muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus ilmanlaadun turvaamista koskeviin suunnitelmiin sekä oikeus saada vahingonkorvauksia terveyshaitoista, joita aiheutuu toimivaltaisten viranomaisten tiettyjen artikloiden vastaisesta menettelystä
- Nykyistä tiukempia ja yksityiskohtaisempia vaatimuksia seuraamuksista
- Yleisön saataville tulisi asettaa nykyistä laajemmin ja yksityiskohtaisempia ilmanlaatuun liittyviä tietoja: esim. jäsenvaltioiden velvollisuus laatia Euroopan ympäristöviraston indeksiin pohjautuva ilmanlaatuindeksi ja asettaa sen mukaiset tiedot yleisön saataville (FI:ssä jo käytössä oma, osin ajantasaisempaa tietoa yleisölle tarjoava indeksi)

VN kanta 1/3

- **Ilmanlaatua, seurantaa ja toimeenpanon varmistamista koskevat tiukennukset**:
- VN suhtautuu myönteisesti ilmanlaatuvaatimuksia ja –tavoitteiden tiukentamiseen lähemmäs WHO:n vuonna 2021 antamia suosituksia.
- VN suhtautuu pääosin myönteisesti muihinkin tiukennuksiin. Kuitenkin nykyinen ero ilmanlaatuvaatimusten ja ilmanlaatutavoitteiden välillä tulisi säilyttää siten, että otsonin tavoitearvoihin ei tulisi liittää yhtä tiukkoja seurantamenetelmiä, kuin ilmanlaadun raja-arvoihin ja muihin ilmanlaatuvaatimuksiin. Otsonin tavoitearojen noudattamisen varmistamiseksi edellytettävissä toimissa tulisi lisäksi ottaa paremmin huomioon otsonin erityisluonne (EU – tason ja kv- tason toimien ensisijaisuus, rajat ylittävät vaikutukset).
- Jatkovalmistelussa olisi syytä pyrkiä varmistamaan, että myös bentso(a)pyreeni sisällytettäisiin määräaikojen pidentämistä koskevan poikkeuksen piiriin.
  - Määräajan pidentäminen olisi Suomen näkökulmasta perusteltua, koska meillä suurin osa ko. päästöistä on peräisin puun pienpoltosta vanhoissa tulisijoissa. Näiden päästöjen vähentäminen nopeilla toimilla on haastavaa muun muassa tulisijakannan uudistumistahdin hitauden vuoksi.

VN kanta 2/3

- **Ilmanlaatua, seurantaa ja toimeenpanon varmistamista koskevat tiukennukset**:
- VN pitää lisäksi tärkeänä, että seurantavelvoitteiden tiukennukset olisivat oikeassa suhteessa Suomessa niistä saatavaan hyötyyn.
  - Jatkovalmistelussa pyrittävä vaikuttaman siihen, että maaseututausta-asemien supermittausasemien lukumäärä ei olisi ylimitoitettu suhteessa kaupunkitausta-asemien supermittausasemien lukumäärään (koska suurin osa ilman epäpuhtauksille altistumisesta tapahtuu kaupungeissa) ja siihen, että erityisesti eräisiin kaupunkitausta- asemien mittausvelvollisuuksiin (metallit, hiukkasten hapettamispotentiaali) saataisiin joustoa.
- Varauksellinen kanta siihen, että ilmanlaadun mittauspaikkojen riittävyyden tarkistamiseen viiden vuoden välein vaaditaan aina mallintamista tai suuntaa antavia mittauksia.
- Mustaa hiiltä (BC) olisi tärkeä mitata WHO:n suositusten mukaisesti kaikissa niissä paikoissa, joissa mitataan myös ultrapieniä hiukkasia (UFP) eli myös UFP:n ns. korkeiden pitoisuuksien mittauspaikoissa. Näitä korkeiden pitoisuuksien mittauspaikkoja olisi myös syytä olla enemmän kuin ehdotetaan.
- **Seurannasta saatujen ilmanlaatutietojen raportointi komissiolle:** varauksellinen kanta ilmaääräajan merkittävään lyhentämiseen

VN kanta 3/3

- **Vahingonkorvaukset terveyshaitoista ja seuraamukset:** varauksellinen kanta useisiin ko. ehdotusten yksityiskohtiin, jotka poikkeavat kansallisen lainsäädännön ratkaisuista → tulisi jättää nimenomaisen EU-sääntelyn sijasta kansallisen prosessiautonomian piiriin.
- **Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus:** VN tukee ehdotetussa muodossa olevia muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutetta koskevia vaatimuksia
- **Yleisön tiedonsaantiin liittyvät ehdotukset:** VN tukee yleisön tiedonsaantiin liittyviä ehdotuksia, mutta pyrittävä vaikuttamaan niin, että kansallisesti on mahdollista jatkaa Euroopan ympäristöviraston indeksiä ajantasaisempaan tuntikohtaiseen tietoon perustuvan ilmanlaatuindeksin käyttöä

Lisätietoja:
Katariina Haavanlammi
Lainsäädäntöneuvos, YM
puh. 0295 250 072
etunimi.sukunimi@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment